

TÜRKİYE

YEŞİLAY

CEMİYETİ

YEŞİLAY
GÖNÜLLÜ PROGRAMI

ÖNERİ TASLAĞI
İLKER GİRİT

05.04.2013
İstanbul

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Hazırlayan..

► **İlker Girit:**

- *Bahçeşehir Üniversitesi Avrupa Birliği İlişkileri lisans öğrencisi.*

“Bu öneri taslağını, 2009 yılından beri içerisinde olduğum sivil toplum çalışmalarında edindiğim deneyimlerim ve gözlemlerim sonucunda, 04.04.2013 tarihinde katıldığım Genç Yeşilay toplantısında ortaya çıkan ihtiyaçları göz önünde bulundurarak hazırladım.”

Bu deneyimlerin içerisinde aşağıdaki gönüllü çalışmalarım, katıldığım projeler ve eğitimler yer almaktadır:

- *İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Gönüllü Programı*
- *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi*
- *Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Sorumluluk Dersi*
- *Çayeli Gençlik Derneği*
- *European Youth Forum; Belçika*
- *Avrupa Komisyonu Eğitimleri; Türkiye, Polonya*
- *Avrupa Birliği Gençlik Projeleri; Romanya, İngiltere*
- *Uluslararası Konferanslar; Türkiye, Rusya, Kıbrıs*
- *Çalışma Ziyaretleri; Türkiye, Almanya*

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

- ▶ **Amaç..** (Tüzük, Madde 3)
  - ▶ “İçki, uyuşturucu ve sigara bağımlılığı gibi toplum ve gençliğin beden ve ruh sağlığını tahrip eden bağımlılıklar yanında, kumar, fuhuş, internet ve ekran bağımlılığı gibi gençliğe ve topluma zarar veren bütün zararlı alışkanlıklarla mücadele etmek.”

- ▶ **Bağımlılık..**
  - ▶ *Uyuşturucu, alkol, sigara, internet ve video oyunları, asitli ve şekerli içecekler, boşa zaman harcama, vb...*
  - ▶ *Zararlı alışkanlara başlama yaşı: 12-18*
    - ▶ *6., 7., 8. sınıf öğrencileri ile 9., 10., 11., 12. sınıf öğrencileri*

- ▶ **Nedenleri..**
  - ▶ Ergenlik döneminde “farklı” olma isteği ve arkadaş çevresinin etkisi.
  - ▶ Boş zamanını değerlendirecek uygun ortamlar ve imkanlar bulamaması.
  - ▶ Gençleri doğru alana yönlendirecek yetişkinlerin olmaması.
  - ▶ Ebeveynlerin yeterince bilinçli olmaması.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Mücadele..

- Zararlı alışkanlıkları kullanma potansiyeli olan (henüz başlamamış) bireylere yönelik **engelleme** girişimleri.
- Zararlı alışkanlıklara sahip bireylere yönelik bu alışkanlıklardan **uzaklaştırma** girişimleri.

► Yöntem..

- Zararlı alışkanlıklara başlama nedenlerini göz önünde bulundurularak, bireylere doğru şekilde **bilgi aktarımı** yapılacak.
  - **Bilgi aktarımı:** model olarak, doğru alana yönlendirme.
  - Klasik yöntemlerle yapılan girişimler (basım ve yayım yöntemi) yeterince faydalı olmamakta, bazı durumlarda olumsuz yönde sonuçlar doğurduğu gözlenmiştir.

*“Uyuşturucu kullanımının ortalamanın üzerinde olduğu bir bölgede Emniyet Müdürlüğü ve Sivil Toplum Örgütlerinin işbirliği ile yapılan proje kapsamında basılı yayınlar ile gençlere “uyuşturucu maddenin zararları” konusunda bilgi verilmiştir. Fakat bir yıl sonra yapılan araştırmada, uyuşturucu kullanımının o bölgede yaygınlaştığı ortaya çıkmıştır. Nedeni, uygulanan yöntemin uyuşturucu maddeyi **normalleştirdiği**’dir.”*

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Yöntem..

- Bahsedilen olumsuz sonuçlarla karşılaşmamak için, kullanılan yöntemi doğru belirlemek gerekiyor.
- Özellikle genç yaşlardaki bireylere, zararlı alışkanlıklardan uzak durmasını “*direkt yoldan*” söylememek gerekir.
- Gençlerin zararlı alışkanlıklara yönelmemesi için yapılacak **engelleme** çalışmaları *dolaylı yoldan ve üstü kapalı* (birincil amacın gösterilmemesi) şekilde yapılmalıdır.
- Dolaylı yoldan hareket ederken, ikincil amaçların belirlenmesi ve gençlerle etkileşime girerken bu metotların kullanılması gerekmektedir.
  - **İkincil amaçlar**; spor faaliyetleri, tiyatro, fotoğrafçılık, dış alan etkinlikleri, doğa yürüyüşleri, vb. gibi.
- Temel amacımız olan, bireyleri zararlı alışkanlıklardan uzaklaştırmak için;
  - Gençlerin boş zamanını değerlendirerek,
  - Gençlere doğru bir arkadaş çevresi oluşturarak,
  - *Farklı olma* isteğini bu alanlarda tatmin ettirerek,
...birincil amacımıza ulaşabiliriz.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Yöntem..

- **Engelleme** çalışmaları kapsamında;
  - Model olacak gençler yetiştirilecek.
    - Bağımlılık, etkin iletişim, akran eğitimi, gönüllülük vb. konularda eğitimler verilebilir.
  - Model gençler akran eğitimi modeli ile zararlı alışkanlıklar kullanma potansiyeli olan bireylerle etkileşime girecek.
- **Uzaklaştırma** çalışmaları kapsamında;
  - Zararlı alışkanlıkları olan bireyler *dolaylı* yoldan bilgilendirilecek.
  - Zararlı alışkanlıkları olan bireyler, farklı faaliyetlere yönlendirilerek alışkanlıklarından uzaklaştırılacak.
  - Bu faaliyetleri devamlı olarak yapması sağlanacak.
  - Zararlı alışkanlıktan uzaklaştığı takdirde, nasıl bir hayatın onu beklediğini görmesi sağlanacak.
- Ebeveyn ve potansiyel bireyleri bilgilendirme;
  - Kamu spotları ve TV reklamları.
  - Cuma hutbesi ve vaazlar.
  - Sosyal medya üzerinden kampanyalar.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Teşkilatlanma..

- Zararlı alışkanlıklar kullanan ve kullanma potansiyeli olan bireylere karşı uygulanacak yöntemler için belli bir teşkilatlanma yapılması gerekecek.
- Programa katılacak bireylerin *gönüllü* olacağı düşünüldüğünde, teşkilatlanmanın ***gönüllülük esaslarına*** uygun olarak planlanması gerekecek.
- Sivil toplum çalışmalarında *hiyerarşi* keskin olmamalı ve çalışmalarda yer alan gönüllüler *hiyerarşi* içerisine sokulmamalıdır.
- Çalışmalar ve *gönüllü programı* profesyonel bir ekip ve tam zamanlı çalışanlar tarafından yürütülmelidir.
- Çalışma yapan ekipler arasında farklılaşma olmaması ve iletişim sorunları çıkmaması için, gönüllüler tek merkezden yönetilmelidir.
- Çalışma yapan ekip ve gönüllülere;
  - Sivil toplum ve gönüllülük,
  - Gönüllü yönetimi,
  - Etkili iletişim,...vb. gibi eğitimler verilmelidir.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Teşkilatlanma..

- Çalışmalar akran eğitimi modeli ile yapılacağından; iki grup ortaya çıkıyor.

- Bu iki grubun etkileşime geçeceği yöntem ve alan, bir önceki sayfalarda bahsedildiği üzere, yüksek önem arz ediyor.
- Yeşilay markasının ve algısının kamuoyuna doğru şekilde aktarılması için teşkilatlanmanın komplike olmaması önemli.
- Teşkilatlanma içerisinde farklı üniversite ve okullardaki kulüpleşme üyelerin merkezden, dolayısıyla da doğru yönlendirmeden uzaklaşmasına neden olacaktır. Aradaki hiyerarşi *iletişim ve yönetişim* sorunları ortaya çıkaracaktır.
- Çok bacaklı bir yapılanma içerisinde, gönüllü motivasyonunun üst seviyede tutulması zorlaşacaktır. *Motivasyon kaybı* yaşayan gönüllülerin çalışmalardan uzaklaşması söz konusudur.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

- ▶ Teşkilatlanma Şeması..
  - ▶ Gönüllülerin yönetimi, tam zamanlı çalışan koordinasyon ekibi tarafından yapılacak.

Gönüllü Programı

Koordinasyon Ekibi

Gönüllüler

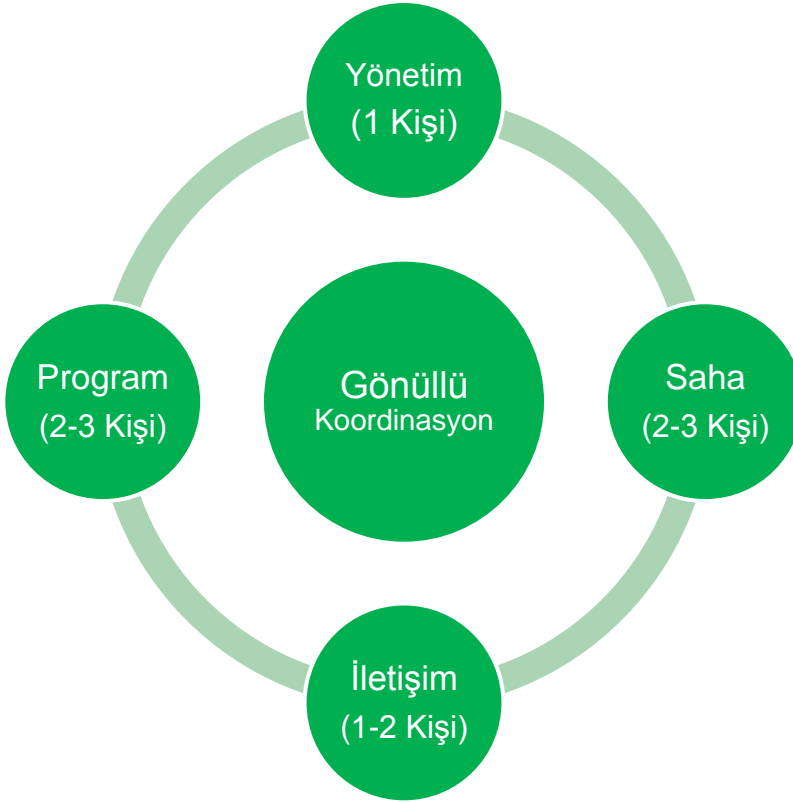
İzleme
Değerlendirme

- ▶ Tüm çalışmalar ve gönüllü yönetimi “İzleme Değerlendirme” ekibi tarafından gözlenecek, dönemsel olarak raporlar hazırlanıp gönüllülerin motivasyonları ve çalışmaların başarısı takip edilecektir.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Teşkilatlanma Şeması..

- *Koordinasyon Ekibi* çalışmaların daha etkin yürütülmesi için çeşitli birimlere ayrılabilir.

- **Yönetim:** Tüm koordinasyonu sağlayan kişi.
- **Program:** Dönemlik planlamaları yapan grup.
- **Saha:** Dış alanda yapılacak tüm çalışmaların sorumlusu.
- **İletişim:** Genel iletişim ve sorunların çözüm noktası.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Gönüllüler..

- *Gönüllü programına* katılmak isteyenler arasında, üniversite, yaş, cinsiyet, statü, kültür ayrımı yapılmamalıdır.
- Gönüllülere farklı *sıfatlar (başkan, koordinatör vb.)* verilmemelidir.
- Tüm gönüllüler **“Yeşilay Gönüllüsü”** ismi ile anılmalıdır.

► Gönüllü Yönetimi..

- *Dahil olma:*
  - Yeşilay internet sitesi üzerinde **başvuru formu** doldurulması.
  - Başvuru formuna **aynı gün** içerisinde yanıt verilmesi.
  - Haftada bir veya iki kez **oryantasyon** programı.
    - Başvuru formunu dolduran *herkes* davet edilecek.
    - Oryantasyonda 25-30 kişi olmalı.
    - Oryantasyon içeriği üç başlıkta aşağıdaki gibi olabilir;
      - Yeşilay hakkında bilgi, gönüllülük nedir, ne yapacağız?

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Gönüllü Yönetimi..

► Süreç

- Oryantasyon sonrası gönüllü olmaya karar vermiş herkes **Yeşilay Gönüllüsü** olarak kayıt edilecek.
- Gönüllülere, gönüllü programı için oluşturulan veritabanı (*internet sitesi de olabilir*) kullanıcı adı ve şifresi verilecek.
- Tüm gönüllüler ortak bir mail grubunda toplanacak ve duyurular bu grup üzerinden yapılacak.
  - Örneğin; *Çanakkale Şafak Yürüyüşü* etkinliği için duyuru yapılacak. Katılmak isteyen gönüllüler veritabanında giriş yaparak başvurusu gerçekleştirecek.
- Gönüllülerin gelişimine yönelik dönemsel ve isteğe bağlı eğitimler düzenlenecek. Bu şekilde, motivasyonları ve ekip çalışması başarısı yükselecektir.
- Düzenli olarak yapılan oryantasyonlar ile yeni katılan gönüllülerin, devam eden çalışmalara entegre olması sağlanarak gönüllüler arasında eski-yeni ayrımı yapılmaması için özen gösterilecek.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Gönüllü Yönetimi..

► Süreç

- Gönüllülerin herhangi bir gelir seviyesinden geldiği düşünülerek, tüm gönüllülerin *gönüllülük yaptıkları süredeki* masrafları karşılanmalıdır.

- toplantılara ve dış alan etkinliklerine katılan gönüllülerin ulaşımı (oryantasyon hariç),
- buldukları saatler göz önüne alınarak ilgili öğün yemeği,

*“Bu masrafların **ayni** olarak karşılanması önemlidir ve gönüllülere para desteği sağlanmamalıdır. “*

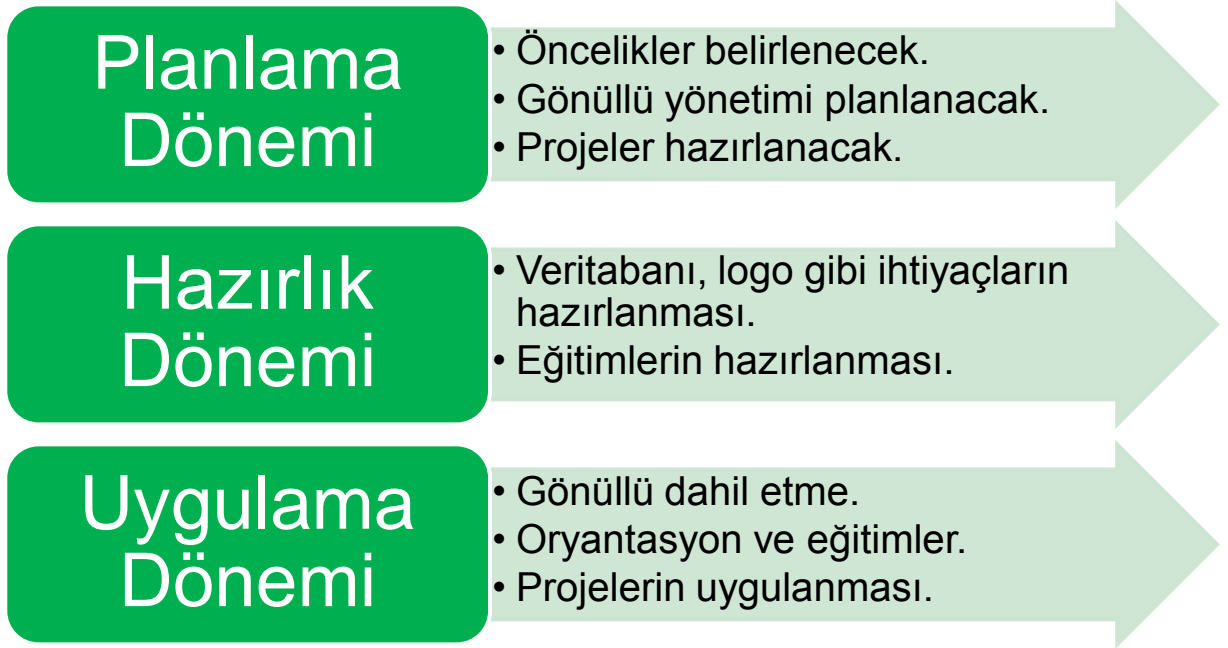
- Gönüllüler, topluma model oluşturacak şekilde bilinçlendirilmelidirler.

► Çalışmalar..

- Dönemsel veya isteğe bağlı dış alan etkinliklerinin yanında, *birincil amaca uygun* planlı ve takvimi olan çalışmalar yapılmalıdır.
- Bu çalışmalara katılacak gönüllüler yine aynı şekilde duyuru açılarak başvurmaları istenmelidir.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Takvim..

- **Planlama Dönemi**'nde profesyonel ekipte yer alacak kişiler ve Yeşilay yönetimi bulunmalıdır. Önceliklere göre, projelerin hazırlanması ve yıllık planlarının çıkarılması, ihtiyaçların ve bütçenin hazırlanması, ayrıca sayısal hedeflerin belirlenmesi gerekmektedir.
- **Hazırlık Dönemi**'nde, yapılan planların üzerinden geçilerek ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Veritabanı, internet sitesi, logo, tshirt vb. ürünlerin hazırlanması; ayrıca projelerin uygulanmasından önce tüm ilgili taraflarla son toplantıların yapılması gerekmektedir.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Takvim..

- **Uygulama Dönemi:** *Gönüllülerin* çalışmaya başlayacağı ve projelerin yürütüleceği zamandır.
  - Dönemsel olarak ayrılabilir. Yıllık ya da çok yıllık bir takvim oluşturulabilir.
  - Gönüllülerin *uygulama dönemindeki aşamaları* olarak da zaman dilimlerine ayrılabilir.
- Oryantasyonlar;
  - İlk haftalarda profesyonel ekip tarafından yapılması önemlidir. Sonrasında, belirlenen gönüllüler bu sorumluluğu üstlenebilir ve döngü şeklinde bu süreç devam edebilir.
- Eğitimler;
  - Koordinasyon ekibinin *program grubu* tarafından hazırlanır. Düzenli eğitimlerin yanında, gönüllülerin talepleri doğrultusunda da farklı eğitimler yapılabilir.
- Saha çalışmaları;
  - Dış alanda yapılan etkinlikler, yürüyüş, gösteri, mahaller şenlikleri, konser, eğitim kampları, vb. gibi faaliyetler.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Proje Önerisi..

► “*Model Öğrenci Eşleştirmesi*” Projesi

- **Hedefi:** Gençler arasında yaygınlaşan zararlı madde kullanımını azaltmak.
- **Amacı:** Gençlerin, zararlı alışkanlıklardan uzak düzgün birer birey olarak yetişmesini sağlamak.

Yeşilay Gönüllüleri arasında yer alan *model üniversite öğrencilerinin* ilköğretim, ortaöğretim ve lise dengi okullarda ki birer sınıfla eşleştirilmesidir.

- Yeşilay Gönüllüsü buradaki bir sınıftan sorumlu olacaktır.
- Gönüllüler belirli aralıklarla sınıfları ziyaret edip, kendi tecrübelerini aktaracaktır.
- Gönüllüler, öğrencilerin gelecek planları yapmasında yardımcı olacaktır.
- Gönüllüler, öğrencilerin yüksek öğrenimle ilgili sorularını yanıtlayacaktır.
- Gönüllüler belirli programlarla, öğrenciler ile birlikte dış alan etkinlikleri düzenleyecektir. (Doğa yürüyüşü, fotoğraf çekimi, piknik vb. gibi)

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Proje Önerisi..

► “*Model Öğrenci Eşleştirmesi*” Projesi

► 1. Ay:

- Projede yer alan gönüllülerin belirlenmesi.

► 2. Ay:

- Projede yer alacak gönüllülerin eğitimi.
- Projede yer alacak okulların belirlenmesi.
- Eşleştirmelerin yapılması.

► 3.Ay:

- Gönüllülerin eşleştirilen sınıflarına gitmesi ve öğrencilerle tanışması.
- Gönüllülerin ilgi alanlarına yönelik sınıflarda seminerlerin verilmesi.

► 4.Ay:

- Gönüllülerin öğrencilerle birlikte planlanan dış alan etkinliklerini gerçekleştirmesi.
- Her öğrencinin bir *ilgi alanının* ortaya çıkarılması ve buna yönelik yönlendirme yapılması.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Proje Önerisi..

► “*Model Öğrenci Eşleştirmesi*” Projesi

► 5. Ay:

- Gönüllülerin öğrencilerle birlikte planlanan dış alan etkinliklerini gerçekleştirmesi.
- Yatkın öğrencilerin bir *spor dalına* yönlendirilmesi.

► 6. Ay:

- Gönüllülerin öğrencilerle birlikte planlanan dış alan etkinliklerini gerçekleştirmesi.

► 7.Ay:

- Gönüllülerin öğrencilerle birlikte planlanan dış alan etkinliklerini gerçekleştirmesi.
- Gönüllülerin öğrencilerin isteği doğrultusunda gelecek planları yapması.

► 8.Ay:

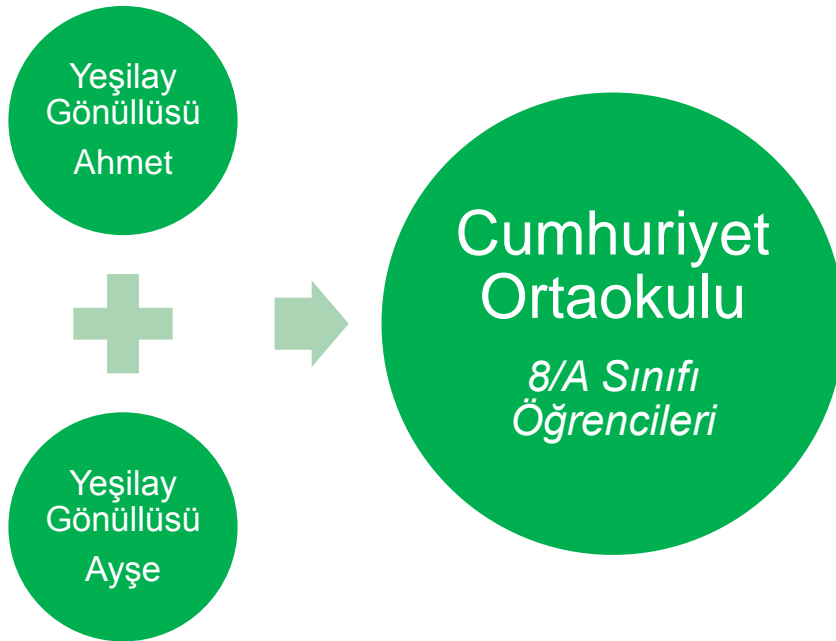
- Gönüllülerin öğrencilerin isteği doğrultusunda gelecek planları yapması.
- Projenin ilk 7 ayının, gönüllü motivasyonunun ve öğrencilerden alınan geri dönüşlerin değerlendirilmesi.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Proje Önerisi..

► “*Model Öğrenci Eşleştirmesi*” Projesi

- Proje kapsamında gönüllüler öğrencilere rehber öğretmen gibi, bir nevi *danışmanlık* yapacak.
- Gönüllüler yaklaşık 1 yıl boyunca öğrencilerin gelişimi ile yakından ilgilenecekler.
- Öğrenciler zararlı alışkanlıklara yaklaşmadan, doğru alanlara yönlendirilecekler.
- *Örnekle:*

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Proje Önerisi..

► *“Model Öğrenci Eşleştirmesi” Projesi*

- Her bir *Yeşilay gönüllüsü* yaklaşık 15-20 öğrenciden sorumlu olacaktır.
- Her bir öğrencinin *Yeşilay gönüllüsü* ile rahatlıkla iletişim kurabilmesi için iletişim bilgileri paylaşılacak.
- Öğrenciler soru ve sorunlarını özgürce paylaşabilecekler.
- Öğrencilerinin varsa sorunları not alınıp, ilgili mercilere doğrudan iletilmesi sağlanacak.
- Öğrencilerin başarısı ile de yakından ilgilenilecek, eğitimlerini en iyi şekilde tamamlamaları sağlanacak.
- Öğrencilerin maddi durumları vb gibi sıkıntıları da doğrudan tespit edilerek, gerekli durumlarda özel yollarla yardım sağlanması da mümkün olabilir.
- Yetenekli öğrencilerin tespiti kolaylaştırarak, öğrencileri TÜBİTAK vb gibi kurumların düzenlediği araştırma çalışmalarına yönlendirilecek.

“Proje ile ulaşılan tüm bu sonuçlar, Türkiye’nin gelecek hedeflerine ulaşmasına katkı sağlayacaktır.”

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► İzleme Değerlendirme..

- Gönüllü Programı'nın tüm safhalarında ve projelerin uygulama aşamasında, *İzleme Değerlendirme* ekibi profesyonel bir şekilde düzenli olarak raporlama yapmalı, gönüllülere yönelik motivasyon takip çalışmaları yürütmeli ve motivasyon kaybı durumunda nedenini tespit ederek önlem alması için *gönüllü koordinasyon* ekibini uyarmalıdır.
- *İzleme Değerlendirme* ekibi tüm çalışmaları, toplantı, eğitim, dış alan etkinlikleri vb. faaliyetleri yakından takip etmeli, gönüllü davranışlarını gözlemleyerek, ilerleyen süreçlerde kullanılmak üzere dikkat çeken durumları not alarak stratejiler belirlemelidir.
- *İzleme Değerlendirme*'nin başarılı olabilmesi için, Gönüllü Programı dışından bir ekibin bu sorumluluğu alması artı olacaktır.
- Bu değerlendirmeler, sonraki projelerin ve çalışmaların daha az sorunla tamamlanmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca, süreç içerisinde *gönüllülerin* Yeşilay'dan kopmalarının önüne geçecektir.

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

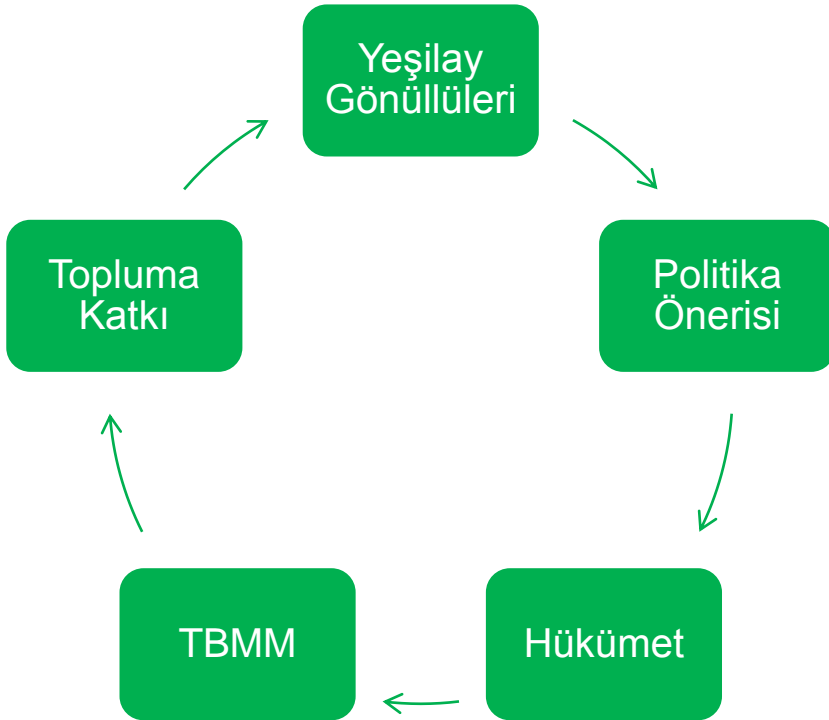
► Stratejiler..

- *Birincil amaç olan “bütün zararlı alışkanlıklara karşı mücadele” misyonunun başarılı bir şekilde sağlanması için kısa ve uzun vadeli planlar yapılmalıdır.*
- *Belirlenen hedefleri sayısal olarak belirtmek, bu hedeflere ulaşıp-ulaşılmadığını görmek için yararlı olacaktır.*
  - *Uyuşturucu kullanan genç sayısını %.. azaltmak.*
  - *Alkol satış miktarını %.. oranında azaltmak.*
  - *Sivil topluma katılan genç sayısını %.. arttırmak.*
  - *Bir spor dalında lisansı olan genç sayısını ..'e çıkarmak.*
  - *Yurtdışında bir üniversitede yüksek lisans yapan öğrenci sayısını %.. arttırmak.*
  - *Yeşilay gönüllüsü sayısını ..'e çıkarmak.*
  - *Yeşilay faaliyetlerinin yer aldığı gazete haberi sayısının ..'a çıkması.*

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Politika Üretmek..

- Sivil toplum örgütleri, bizzat sorunların içerisinde yer aldığından ve çözüm önerilerine farklı bir bakış açısı kazandırma yeteneği olduğundan dolayı *politika üretme* çalışmalarında daha başarılı olmaktadır.
- Yapılacak projeler ve faaliyetlerin yanında, Yeşilay gönüllülerinin birincil amaca ulaşmak için *politikalar üretmesi* faydalı olacaktır.
- Süreç şeması:

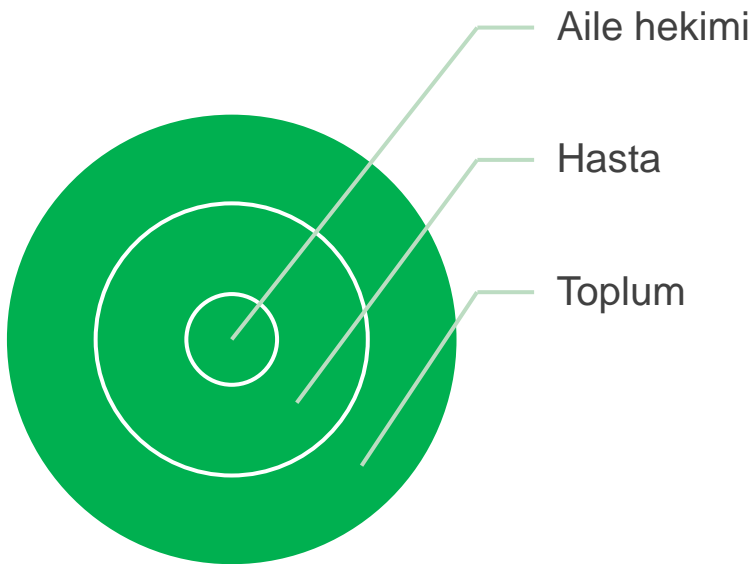
GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Politika Üretmek..

► Örnek politika:

- Türkiye’de uygulanmaya başlayan *aile hekimliğine* yeni bir ek hizmet ekleyerek, aile hekiminin sorumlu olduğu kişilerin zararlı madde (sigara) kullanıp kullanmadığı tespit edilecek.
- Her aile hekimi bunun farkında olacak ve amaçlarından biri bu zararlı maddeyi bıraktırmak olacaktır.
- Hastanın zararlı maddeyi bırakması durumunda da aile hekimine ek ödeme-prim verilecektir.
- Bu şekilde, sağlıklı bir toplum yetişecek ve uzun vadede sağlık masrafları azalacaktır.

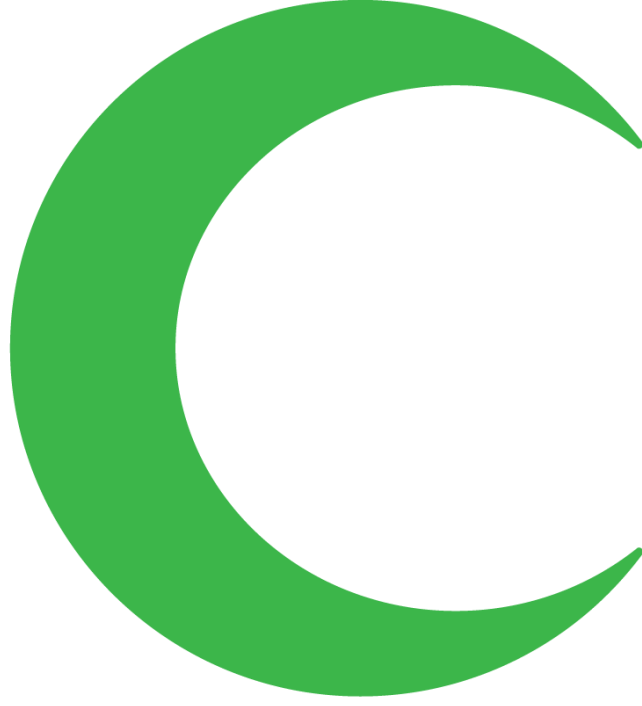

GÖNÜLLÜ PROGRAMI

► Politika Üretmek..

- *Gönüllüler* faaliyetlerde sadece fiziksel olarak yorulmayacak, tüm bu *politika üretme* çalışmalarında yer alarak zihinsel olarak da kendilerini geliştirmiş ve topluma katkı sağlamış olacaklardır.
- Kendi fikirlerinin değer kazanmış olduğunu gören *gönüllülerin* motivasyonları yükselecek ve çalışmalarda daha istekli olacaklardır.
- Politika üretme girişimleri ile gündeme gelecek olan *Yeşilay* kamuoyu önünde popülerlik kazanacak ve gönüllü olmak isteyenlerin sayısı artacaktır.
- Politika üretme girişimleri sonucunda *toplum desteği ve devlet desteği* artacaktır. Gelecek proje ve çalışmalarda geniş bir kitleye ulaşılabilecektir.

TÜRKİYE

YEŞİLAY

CEMİYETİ